

Облікова картка НДДКР

Державний обліковий номер: 0224U032178

Державний реєстраційний номер: 0121U108010

Відкрита

Дата реєстрації: 07-08-2024

1. Етапи виконання

Номер етапу: 1

Назва етапу: Теорія та практика укладання перекладних словників слов'янських мов

Початок етапу: 01-2021

Закінчення етапу: 12-2023

Вид звітнього документа: Остаточний звіт

2. Виконавець

Назва організації: Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні Національної академії наук України

Код ЄДРПОУ/ІПН: 05416998

Підпорядкованість: Національна академія наук України

Адреса: вул. Грушевського, буд. 4, м. Київ, 01001, Україна

Телефон: 380442790292

Телефон: 380442787182

E-mail: inmo2006@ukr.net

WWW: <http://www.inmo.org.ua>

3. Власник результатів НДДКР (продукції)

Назва організації: Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні Національної академії наук України

Код ЄДРПОУ/ІПН: 05416998

Адреса: вул. Грушевського, буд. 4, м. Київ, 01001, Україна

Підпорядкованість: Національна академія наук України

Телефон: 380442790292

Телефон: 380442787182

E-mail: inmo2006@ukr.net

WWW: <http://www.inmo.org.ua>

4. Джерела та напрями фінансування

Підстава для проведення робіт: 34 - договір (замовлення) з центральним органом виконавчої влади, академією наук (головними розпорядниками бюджетних коштів на проведення НДДКР)

КПКВК: 6541030

Напрямок фінансування: 2.2 - прикладні дослідження і розробки

Джерела фінансування

Джерело фінансування: 7713 - кошти держбюджету

Фактичний обсяг фінансування за звітний етап: 2206.343 тис. грн.

5. Науково-технічна робота

Назва роботи (укр)

Слов'янські мови в культурі і соціумі: теоретичні, лексикографічні та лінгводидактичні студії

Назва роботи (англ)

Slavic languages in culture and society: theoretical, lexicographical and linguo-didactic studies

Реферат (укр)

Об'єкт дослідження – західно-, південно- і східнослов'янські мови. Мета дослідження – репрезентація лексичного фонду української мови у порівнянні з лексикою слов'янських мов інших груп (західно- та південнослов'янських) в епоху глобалізації; створення українсько-інослов'янських словників сучасного типу. Ключові слова: славістика, слов'янські мови, чеська мова, польська мова, сербська мова, хорватська мова, лексика, фразеологія, лексикографія. Робота над прикладною темою «Слов'янські мови в культурі і соціумі: теоретичні, лексикографічні та лінгводидактичні студії» є вельми актуальною з урахуванням того факту, що в сучасному глобалізованому світі, де збереження власної національної ідентичності перетворюється на нагальне завдання усіх слов'янських народів, незмірно зростає роль теоретичних, лінгводидактичних розвідок та лексикографічної продукції, які перетворюються на могутній інструмент міжетнічної культурної «навігації». Адже згадані дослідження потрібні слов'янським народам не лише з метою остаточної успішної інтеграції до європейського і світового культурно-наукового простору, а й для того, щоб розуміти себе та етнічно близькі народи. Досліджувана тема сприятиме якнайшвидшій реалізації довгоочікуваних «тектонічних зрушень», стосовних євроінтеграції України, і, відповідно, прориву крізь перепони старої «оптики» сприйняття нашої країни на Заході. Як стверджують провідні українські лінгвісти, істотними факторами виживання української та інших слов'янських мов у майбутньому стануть не лише значний ареал їхнього поширення та велика кількість носіїв, високий індекс людського розвитку, утримання ними міжнародного статусу, а й нагальна необхідність зробити «цифровий стрибок» і здолати цифровий бар'єр, що забезпечить їхню поширеність в цифровому середовищі й високу резистентність. Цьому безпосередньо сприяє наукова продукція, створена в межах презентованої теми. Загальний обсяг опублікованих матеріалів з досліджуваної проблематики становить 62,08 д. а.

Реферат (англ)

The object of the study is West, South, and East Slavic languages. The purpose of the study is to represent the lexical fund of the Ukrainian language in comparison with the vocabulary of the Slavic languages of other groups (West and South Slavic) in the era of globalization; creation of Ukrainian- Slavic dictionaries of a modern type. Key words: Slavic studies, Slavic languages, Czech language, Polish language, Serbian language, Croatian language, vocabulary, phraseology, lexicography. The paper on the applied topic "Slavic languages in culture and society: theoretical, lexicographic and linguodidactic studies" is very timely since in the modern globalized world, where the preservation of one's own national identity turns into a priority task of all Slavic peoples, the role of theoretical, linguodidactic investigations and lexicographical products is growing immeasurably, turning into a powerful tool of interethnic cultural "navigation". After all, Slavic peoples need the mentioned studies not only for the purpose of their final successful integration into the European and global cultural and scientific space, but also in order to understand themselves and other, ethnically close, peoples. The studied topic will contribute to the earliest possible implementation of the long-awaited "tectonic shifts" related to the European integration of Ukraine, and, accordingly, a breakthrough through the barriers of the old "optics" of the perception of our country in the West. According to leading Ukrainian linguists, the essential factors for the survival of Ukrainian and other Slavic languages in the future will be not only a significant area of their prevalence and a large number of native speakers, a high index of human development, their retention of international status, but also the urgent need to make a "digital leap" and overcome the digital barrier, which will ensure their prevalence in the digital environment and high resistance.

Індекс УДК: 811.1/.2, 811.16'374'373

Коди тематичних рубрик НТІ: 16.41.21

6. Науково-технічна продукція (НТП)

НТП 1

Назва продукції (укр): Ніколаєнко Л. І. Репрезентація емоцій заздрості і співчуття в польській, російській та українській мовах: семантико-когнітивний і лінгвоаксіологічний виміри

Назва продукції (англ): Nikolaenko L. I. Representation of the emotions of envy and sympathy in Polish, Russian and Ukrainian languages: semantic-cognitive and linguaxiological dimensions

Очікувані результати: Методи, теорії

Галузь застосування: Науково-дослідні організації лінгвістичного профілю, вища школа

Опис продукції (укр): Монографію присвячено комплексному зіставному дослідженню об'єктивації емоцій груп «Задрість» і «Співчуття» в польській, російській та українській мовах. У праці проаналізовано етимологію найменувань емоцій та простежено розвиток їхньої семантики в діяхронії, розглянуто тлумачення іменникових і дієслівних вербалізаторів почуттів у сучасних лексикографічних джерелах та наукових розвідках, описано валентнісні характеристики емотивних предикатів і їхні моделі керування. Значне місце в монографії відведено дослідженню дескрипції емоцій груп «Задрість» і «Співчуття» в текстах з національних лінгвістичних корпусів порівнюваних мов: опису зовнішніх проявів, внутрішнього переживання почуттів та їхніх ознак. Основну увагу приділено аналізу метафоричної концептуалізації емоцій груп «Задрість» і «Співчуття» в польській, російській та українській мовних картинах світу в лінгвоаксіологічному вимірі, досліджено роль моральної та гедоністичної оцінок у концептуалізації цих почуттів. Для філологів, викладачів, аспірантів, студентів і всіх, хто цікавиться проблемами відображення внутрішнього світу людини в мові.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Розвиток соціально-гуманітарної сфери суспільства, а відтак – і опосередкований вплив на економічний розвиток держави

Стадія завершеності НТП: Оприлюднена монографія

Впровадження НТП: Впроваджено

Строки впровадження: 01.2021-12.2023

Виробник продукції: Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України

Споживачі продукції: Мовознавці, фахівці суміжних галузей науки, викладачі

Перспективні ринки: Україна, країни Європейського Союзу

Права інтелектуальної власності: В Україні

Форми та умови передачі продукції: Безоплатний доступ до електронної версії монографії

НТП 2

Назва продукції (укр): Євланова О. О. Політичний дискурс Вацлава Гавела й Вацлава Клауса: засоби та прийоми мовного впливу

Назва продукції (англ): Yevlanova O. O. Political discourse of Vaclav Havel and Vaclav Klaus: means and techniques of linguistic influence

Очікувані результати: Методи, теорії

Галузь застосування: Науково-дослідні організації лінгвістичного профілю, вища школа

Опис продукції (укр): У монографії здійснено комплексний аналіз політичного дискурсу чеських президентів В. Гавела та В. Клауса. Визначено особливості їх політичного лексикону. Простежено засоби та прийоми політичного мовлення президентів. З'ясовано роль прецедентних феноменів у чеському політичному дискурсі. Установлено комунікативні стратегії президентів у телевізійних виступах і дебатах. Для філологів, які цікавляться проблемами політичного дискурсу, стилістики, фразеології, викладачів і студентів.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Розвиток соціально-гуманітарної сфери суспільства, а відтак – і опосередкований вплив на економічний розвиток держави

Стадія завершеності НТП: Оприлюднена монографія

Впровадження НТП: Впроваджено

Строки впровадження: 01.2022/12.2023

Виробник продукції: Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України

Споживачі продукції: Мовознавці, фахівці суміжних галузей науки, викладачі

Перспективні ринки: Україна, країни Європейського Союзу

Права інтелектуальної власності: В Україні

Форми та умови передачі продукції: Безоплатний доступ до електронної версії монографії

НТП 3

Назва продукції (укр): Даниленко Л. І. Чеська фразеологія і пареміологія. Бібліографія джерел XIX – 20-х років XXI ст.: бібліографічний посібник.

Назва продукції (англ): Danylenko L. I. Czech phraseology and paremiology. Bibliography of sources of the 19th - 20s of the 21st century: bibliographical guide.

Очікувані результати: Методи, теорії

Галузь застосування: Науково-дослідні організації лінгвістичного профілю, вища школа, виконавча, законодавча і судова влада, державні установи

Опис продукції (укр): Бібліографічний посібник є першою спробою комплексної систематизації наукових і лексикографічних праць з чеської фразеології і пареміології в широких хронологічних межах — від початку XIX ст. (1804 р. вийшла збірка чеських прислів'їв Й. Добровського) до двадцятих років XXI ст. Подано відомості про монографії, тематичні збірники, словники, статті з періодичних видань, рецензії дванадцятьма європейськими мовами. Матеріали, систематизовані за тематичним принципом, висвітлюють загальні теоретичні і прикладні питання фразеології та пареміології, походження образних висловів, актуалізують проблеми перекладу, міжмовних контактів і лінгводидактики. З погляду сучасних інтердисциплінарних зв'язків публікації відображають фразеологію та пареміологію в межах лінгвокультурології, когнітивної лінгвістики, соціолінгвістики, корпусної лінгвістики тощо. Бібліографічний опис книг супроводжується анотаціями. Книга містить передмову та іменний покажчик, кількість бібліографічних джерел становить 1451 назву.

Соціально-економічна спрямованість НТП: Розвиток соціально-гуманітарної сфери суспільства, а відтак – і опосередкований вплив на економічний розвиток держави

Стадія завершеності НТП: Оприлюднений бібліографічний посібник

Впровадження НТП: Впроваджено

Строки впровадження: 01.2021/12.2023

Виробник продукції: Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України

Споживачі продукції: Мовознавці, фахівці суміжних галузей науки, викладачі

Перспективні ринки: Україна, країни Європейського Союзу

Права інтелектуальної власності: В Україні

Форми та умови передачі продукції: Безоплатний доступ до електронної версії

7. Бібліографічний опис

Даниленко Л. І. Вітання й побажання в українській та чеській мовах. *Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae*. 65 (2020). № 1. С. 29–38. (0,7 д. а.).

Даниленко Л. І. Епістолярний дискурс Яна Коллара. *Мовознавство*. 2022. № 4. С. 44–54. (0,6 д. а.).

Даниленко Л. І. Етимологічні метаморфози фразеологізму вискочити як Пилип з конопель: антропонім vs. апелятив. *Slavia Orientalis*. Warszawa. T. LXXI. 2022. № 2. С. 343–357 (1, 1 д. а.).

Даниленко Л. І. Життя у слові: до 90-річчя від дня народження академіка В. М. Русанівського. Слов'янські мови, літератури і культури в умовах глобальної цифровізації. Тези міжнародної наукової конференції до Дня слов'янської писемності і культури. Київ: НАН України, Український комітет славистів, 2021. С. 24–25. (0,1 д. а.).

Даниленко Л. І. Контрастивне дослідження системної і функціональної еквівалентності чеської та української фразеології у художніх перекладах (на матеріалі InterCorp Чеського національного корпусу). *Slavia. Časopis pro slovanskou filologii*. Praha. R. 90. 2021. № 1. С. 37–54. (1,1 д. а.).

Даниленко Л. І. Культурна семантика слов'янської архаїчної ідіоматики. *Slavica Slovaca*. R. 56. 2021. № 1. С. 69–78. (1 д. а.).

Даниленко Л. І. Над бібліографією чеської фразеології і пареміології: результати й роздуми. Славянская фразеология и паремология. Национальное и интернациональное. Стабильное и изменчивое. К 70-летию со дня рождения профессора В. И. Ковалю: сборник научных статей. Гомель: ГГУ им. Ф. Скорины, 2021. С. 105–109. (0, 4 д. а.).

Даниленко Л. І. Рецензія на кн.: Arkhanhelska A., Bláha O., Cholodová U. *Čeština na Volyni*. Olomouc: Vydavatelství Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, 2020. 193 s. Мовознавство. 2021. № 6. С. 60–65. (0,5 д. а.).

Даниленко Л. І. Рецензія на кн.: M. Balowski *Obraz świata w czeskich frazeologizmach (wybrane zagadnienia)*. Poznań: Instytut Filologii Słowiańskiej, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu. 2018. 212 s. Мовознавство. 2021. № 3. С. 68–71. (0, 4 д. а.).

Даниленко Л. І. Рецензія на кн.: *Percepcia nadprirodzena vo frazeológii*. Slavofraz 2019 / ed. Mária Dobríková. Bratislava: Vydala Univerzita Komenského v Bratislave. 2019. 374 s. Мовознавство. 2021. № 1. С. 60–64. (0,4 д. а.).

Даниленко Л. І. Слов'янська фразеологія та пареміологія в історіографічному ракурсі. Світ мови – світ у мові: матеріали VI Міжнародної наукової конференції (м. Київ, 29 жовтня 2021 р.; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова): тези доповідей. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2021. С. 37–42. (0,4 д. а.).

Даниленко Л. І. Чеська фразеологія і пареміологія. Бібліографія джерел XIX – 20-х років XXI ст.: бібліографічний посібник. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2021. 191 с. (11, 2 д. а.).

Даниленко Л. І. Аксиологія речі та етносимволіка слова. Славістика – покликання і доля: збірник тез доповідей учасників круглого столу (до 95-річчя з дня народження доктора філологічних наук Тетяни Борисівни Лукінової). Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2023. С. 37–40. (0,3 д. а.).

Даниленко Л. І. З історико-етимологічних досліджень чеської фразеології та пареміології (на матеріалі словника «Kulturní raměť slova»). Лексикографічна парадигма XXI ст.: теорія і методологія. До 100-ліття від дня народження Леоніда Сидоровича Паламарчука: монографія. Київ: Інститут української мови НАН України, 2023. С. 563–573. (0,6 д. а.).

Даниленко Л. І. З історико-етимологічних студій В. В. Німчука в галузі слов'янської фразеології. Науковий вісник Ужгородського університету. Ужгород, 2023. Серія: Філологія. Вип. 2(50). С. 135–143. (1,12 д. а.).

Даниленко Л. І. Паремійний мінімум чеської мови за даними двох соціолінгвістичних досліджень. *Ucrainica X. Současná ukrajinistika problému jazyka, literatury a kultury: Sborník příspěvků*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2023. С. 94–101. (0,6 д. а.).

Євланова О. О. Місце феномена маніпуляції в політичному дискурсі. Вісник харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Харків, 2021. Серія «Філологія». Вип. 88. С. 93–97 (0,49 д. а.).

Євланова О. О. Жанрова стратифікація президентського політичного дискурсу. Львівський філологічний часопис. 2022. № 12. С. 54–59 (1,6 д. а.).

Жармак В. Актуелне димензије наставе и компаративног изучавања српског и украјинског језика у условима глобализације. Научни састанак слависта у Вукове дане (Српски језик и књижевност данас – теоријско-методолошки аспекти проучавања, рецепције и превођења). Београд: Чигоја штампа, 2021. Т. 50/1. С. 245–251 (0,5 д. а.).

Жармак В. Улога српског језика у условима формирања нових образовних профила у оквиру постдипломских студија у Институту за лингвистику А. Потебња НАН Украјине. Тезе и резимеи 51. Међународни научни састанак слависта у Вукове

дане (15–20. IX. 2021). Београд: Међународни славистички центар. Филолошки факултет, 2022. С. 38 (0,1 д. а.).

Ярмак В. Улога српског језика у условима формирања нових образовних профила у оквиру постдипломских студија у Институту за лингвистику А. Потебња Националне Академије наука Украјине. Научни састанак слависта у Вукове дане (Реферати и саопштења. 15–20.IX.2021). Београд, 2022. Т. 51. С. 7–15. ISBN 978-86-6153-691-5 (0,7 д. а.).

Марченко Т. Я. Стійкі сполучення слів у сербсько-українському словнику. Матеріали круглого столу «Фразеологія та фразеографія в парадигмі сучасних досліджень: теорія, практика, перспективи» (до 100-річчя з дня народження кандидата філологічних наук, старшого наукового співробітника Лідії Андронівни Юрчук). Київ, 2023. С. (0, 3 д. а.).

Марченко Т. Я. Назви знарядь в слов'янських мовах: історія словотворення. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Філологія. Журналістика». 2021. Том 32 (71). № 6. С. 35–42 (0, 5 д. а.).

Мирошніченко І. М., Файчук Т. Г. Фразеологізми у заголовках українських і польських ЗМІ на військову тематику. Збірник тез доповідей учасників VII Міжнародної наукової конференції «Світ мови – світ у мові». Київ. 2023. С. 191–194 (0,25 д. а.).

Мирошніченко І. М., Файчук Т. Г. Фразеологічний вимір: заголовки українських та польських статей. Збірник тез доповідей учасників X Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти». Київ. 2023. (0,25 д. а.).

Мирошніченко І. М., Вільчинська А. Г. Польські традиції укладання фразеологічних словників. Матеріали круглого столу «Фразеологія та фразеографія в парадигмі сучасних досліджень: теорія, практика, перспективи» (до 100-річчя з дня народження кандидата філологічних наук, старшого наукового співробітника Лідії Андронівни Юрчук). Київ, 2023. С. 18–23 (0,32 д. а.).

Мирошніченко І. М., Стогній І. В. Тематична група «Людина» «Українсько-польсько-англійського тематичного словника» (словникові матеріали). Лексикографічний бюлетень: Зб. наук. праць. Київ, 2022. Вип. 31. С. 123–144.

Мирошніченко І. М., Стогній І. В. Тематична група «Сфера послуг» «Українсько-польсько-англійського тематичного словника» (словникові матеріали). Лексикографічний бюлетень: Зб. наук. праць. Київ, 2023. Вип. 32. С. 36–52 (1 д. а.).

Файчук Т. Г., Мирошніченко І. М. Фразеологічні українсько-польські паралелі (на матеріалі заголовків статей електронних видань). Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія». 2023. Вип. 18 (86). С. 48–51. (0,75 д. а.)

Файчук Т. Г., Мирошніченко І. М., Фіголь Б. О. Особливості функціонування фразеологізмів як складників заголовків українських та польських електронних видань. Обрії друкарства: науковий журнал. 2023. № 1 (13). С. 25–35. (0,6 д. а.).

Ярмак В. І. Нові підходи до вивчення мов у сучасному глобалізованому світі. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Філософія науки, техніки і архітектури в гуманістичному вимірі» (м. Київ, 10–11 листопада 2023 р.). Київ: Київський національний університет будівництва і архітектури, 2023. С. 28–31 (0,2 д. а.).

Ярмак В. І. Тетяна Борисівна Лукінова – відома українська славістка. Мовознавство. 2022. № 6. С. 34–48. (1,2 д. а.).

8. Звітна документація

Кількість сторінок в звіті: 37

Мова звіту: Українська

Кількість файлів у звіті: 1

9. Заключні відомості

Перелік осіб-виконавців

Євланова Олександра Олександрівна (к. філол. н.)

Вільчинська Алла Геннадіївна (к. філол. н.)

Даниленко Людмила Іванівна (к.філол.н., професор)

Марченко Тетяна Яківна (к.філол.н.)

Мирошніченко Ілона Михайлівна (к. філол. н.)

Ніколаєнко Лариса Іванівна (к.філол.н.)

Ярмак Вероніка Іванівна (д. філол. н., доц.)

Керівник організації:

Ажнюк Богдан Миколайович (д. філол. н., професор)

Керівники роботи:

Ярмак Вероніка Іванівна (д. філол. н., доц.)

**Керівник відділу реєстрації наукової діяльності
УкрІНТЕІ**

Юрченко Т.А.